

HAŠACHAR (KOIT)

INFOLEHT Nr. 1 (2) Tallinn, 11. jaan. 1989
Eesti Kultuurifond. Juudi Kultuuri Selts.

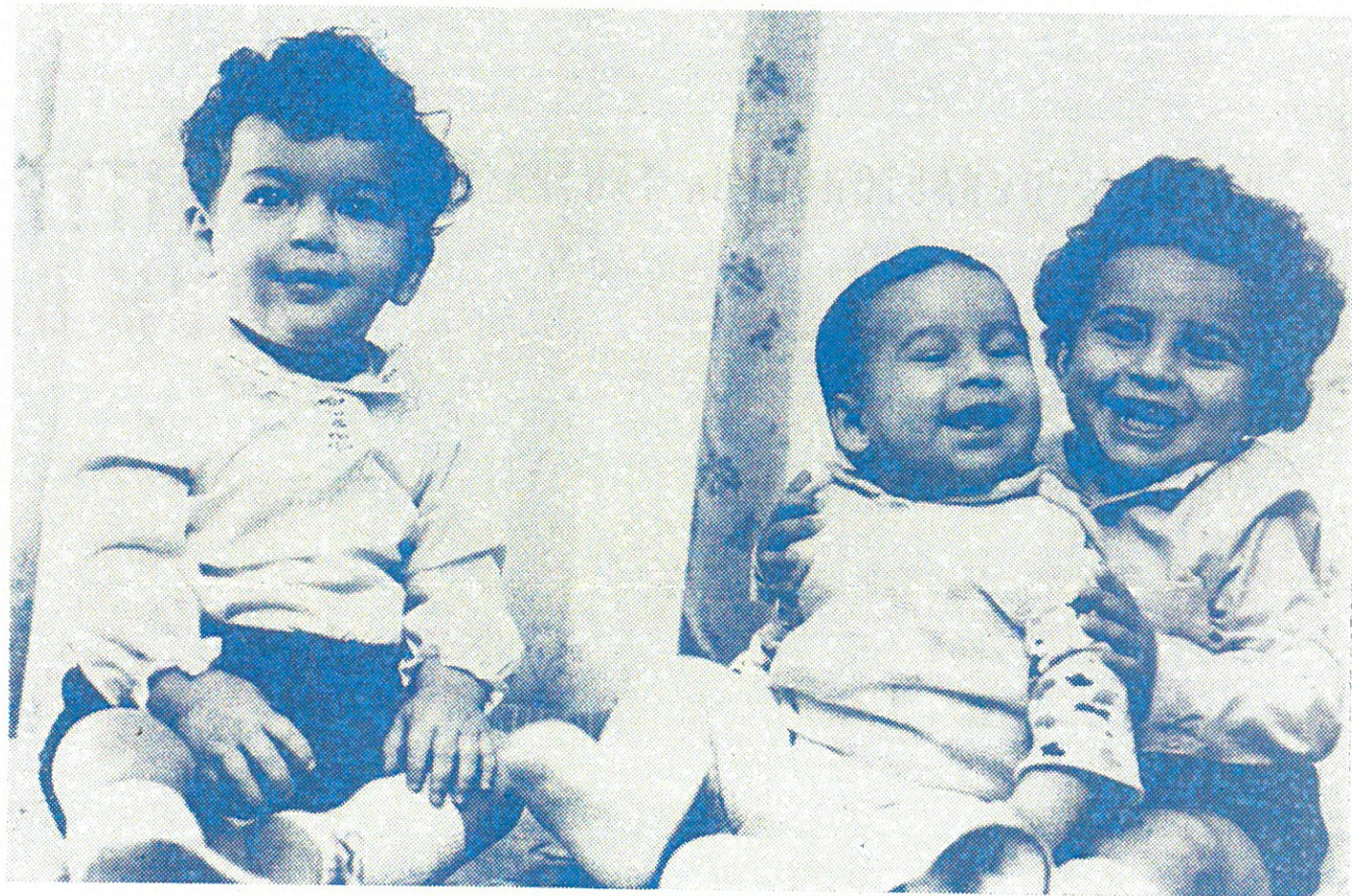
MÖTTEID JA SOOVE UUEL AASTAL

Juudi ajaarvamise järgi 5749. aasta neljandal, teivesekuul õnnitlеме mele, Eesti, NSV Liidu, Euroopa ja maailma juudi kodanikud kõiki ka Gregoriuse kalendri järgi saabuva uue, 1989. aasta puhul. Me soovime üksteisele seejuures peale tervise ja varalise heaolu ka hingetervist, mida saab saavutada ainult siis, kui igal inimesel on võimalus priitlilmutada oma vaimu- ja mõtte-rikkust.

Möödunud aasta oli Eestis elavate juutide jaoks tähtis aasta: uue lalnena taastündis rahvuslik eneseteadvus, rohkem kui pool sajandit hiljem taastati oma kultuuriautonomia korralduslik ülesehitus. Sellest omakorda sai eeljuhtum kogu riigi juudikogukonnale: juba möödunud aasta sügisel hakkasid riigi eri piirkondadest saabuma sõnumid, et juudi soost elanikud Kesk-Aastast ja Baltimaadest Moskva väljale on asunud nii- või teistsugusel viisil korraldama vana kultuuri- ja vaimuelu.

Ka oli möödunud aasta mele jaoks aasta, mil taastärkasid jõupingutused alistamaks aastate jooksul kujunenud ajaloo- ja keelealast kirjaoskamatus, mele riigi juudi elanikkonna kavapärase ja sunniviisilise lahtirahvustamis- poliitika seaduspäraselt tagajärge. On algamas plkk ja õilis tegude-rida ravimaks hirmsaid tõbesid: sandistumisega lõppevat rahvus-likku amneesiat (mälukaotust) ning mele oludele kahjuks juba iseloomulikuks muutunud auto-foobiat (oma rahvuskultuuri karmist ja põgenemist selle eest); mõlemad olid viimase poole sajandi jooksul jõudnud oma har- punkti.

Lõpuks oli möödunud aasta ka aasta, mil tuli ilmale mele sõnumitooja «Hašachar» esiknum-ber. «Hašachar» on võtnud oma õlgadele raske koorma edendada sliinmaal vene ja eesti keeles juudi ajakirjandust. Kummaltigi saabki 9/10 juudi elanikkonnast tänapäeval aru vaid seesugusest ajakirjandusest, ja vaid nii saavad seda lugeda ka inimesed teiserahvuselisest ümbrusest, mis

ÕNNE JA RAHU TEILE, NOORED KAASMAALASED!

Fatvi Kljutšiku foto

on mõtete sünni ja leviku seisukohast hädavajalik! Meie riigis vallitseb esialgu veel niisugune keeleolukord, kus juudi keeltes trükitud kirjandus ja ajakirjandus oleksid paratamatult määratud eraldatusele. Niisilts käänduks rahvusliku keelepuhtuse tagaajamine käesoleval juhul rahvuse enda, tema mõistuse vastu, võttes talt sisuliselt kõneviime.

Ärgem unustagem uue aasta esimestel päevadel ka seda, et

leod ja sihid, mis meid ees ootavad, on palju kordi raskemad ning nõuavad määratult suuremaid jõupingutusi ning sihikindlust kui need kasivad saavutused, mis meie kaaskodanikes on esile kutsunud teatava rahulolu. Põhiosa tööst seisab ees. Meil tuleb õpetada lapsi, tuleb õppida ning ümber õppida, tuleb muuhulgas õppida ka arusaadavalt kõnelema ning priitl ja klaarilt mõtlema. Veel tuleb meil kiiresti,

ilma aega viitmata omandada demokraatia-alane alg-, kesk- ja täiikooliharidus — see on vajalik meile kõigile. Aitab meid seda teha — nagu meie muide aitame ka teda — demokraatlike põhimõtete tegelik juurutamine riigis tervikuna ja iseäranis Eestis.

Võime tunda uhkust selle üle, et meie väikeses vabariigis toodab vaim teistest kiiremini uusi mõtteid kohaldamiseks demokraa-

tiat, iseseisvust ning õiguskorraldust meie riigi oludele. Seepärast ongi juutide, nende ühiskonna uurimise esmaseks sihiks ning suurimaks hooleks praegu see, kuidas jõuda selles vallas teistega samale tasemele, kaotamata seejuures oma rahvuslikku paleet.

Rahu olgu teiega, sõbrad ja kaaskodanikud!

LAULJATARI KUTSUMUS

16. oktoobril 1988, külmal sügisõhtul, toimus Tallinnas Juudi Kultuuri Seltsi organiseeritud kontsert. Juudi rahvalaule esitas klaveri, klarneti ja viiuli saatel Aleksandra Gorelik, tuntud autorilaulude esitaja, kes on osalenud ka Juudi Muusikalise Kammerteatri etendustes. Praeguse koosseisu esimene kontsert toimus oktoobris Moskvas ning oli viimane välja müüdud. Laulja esineb mõnikord ka koos suurema orkestriga või siis ainult klaveri saatel.

Juudi keele oskajana võin ma kinnitada, et nii seda keelt kui ka rahvalaule nii ehedal kujul kuulsin ma Tallinnas viimati Nechame Lifšitsaite esituses rohkem kui 20 aastat tagasi. Ansambel on salvestanud plaadi, mis

peaks ilmuma uuel aastal; ka Üleliiduline Raadio ja Kesktelevisioon on ansamblit lindistanud, kuid telerite ekraanidele ei ole see saade senini veel jõudnud. Järgnevalt tahaksin esitada mõningaid mõtteid, mis tekkisid jutuaajamisel lauljannaga vahetult pärast kontserti.

Aleksandra Gorelik peab enast juudi lauljaks. Tema arvates suudab ta just juudi rahvalaulude kaudu end kõige paremini väljendada. Teda köidab nende laulude tabamatu hingus — «jidiše nešome». Kuulajaskonnal aga tekib teatud probleeme keelest aru saamisega, sest suurem osa publikust, eriti noored, on oma keele kaotanud. Kuid saal võtab omaks juudi atmosfääri, oma esivanemate lau-

lude kõla. Igal juhul kavatses A. Gorelik ka edaspidi laulda juudi keeles. Muuseas tuleb märkida, et huvi juudi (jidiši) keele vastu kasvab juutide seas terves maailmas pidevalt.

Laulja on kutsutud poolteist kuud kestvale kontserdireisile USA-sse. Seejuures oli USA mändžer huvitatud just juudikeelsetest lauludest. Esitatavad rahvalaulud on sündinud Kesk- ja Ida-Euroopas, seega jidišikeelses keskkonnas.

A. Gorelikut paelub juudi rahvalaulude poeetilisus nii sõnades kui muusikas. Ning loomulikult kultuuri juurte tunneta- mine läbi nende laulude. Sest üks ole rahvalauludes akumuleerunud meie esivanemate aastatuhandete-vanune mälu. Nende

juurte tunnetamise vajadust mõistame praegu selgemini kui kunagi varem. Küllap on ajalooline vaimus koos Vana Testamendiga andnud meie rahvale selle jõu, mis võimaldas meil alles jääda elu kohutavates tormides. Neid kogemusi kannavad meieni ka juudi rahvalaulud.

A. Gorelik loodab välja anda peatselt veel ühe plaadi ja võidelda selle eest, et KTV salvestatud saade lõpuks siiski ekraanidele jõuaks. Ta peab väga tähtsaks juudi rahvalaulude tutvustamist laiale auditoriumile. Seda just selleks, et teha need mõistetavaks ja lähedaseks võimalikult paljudele. A. Gorelik avaldas lootust, et tema järgmisi kontserte külastavad peale juu-

tide ka teistest rahvustest inimesed, eestlased sealhulgas.

Me võime vaielda laulja stiili ja maitse üle. Kuid minu arvates on ääretult tähtis mõista, et sellised kontserdid on sillaks meie rahva kultuuriselt oma kultuuri elementaarselegi tunnetamisele. Häid kontserte ja head muusikat võime me kuulda ka mujal, oma keelt ja laule ainult taolistel, kahjuks harvadel puhkudel. Seepärast on meie kõigi kohus igati toetada juudi muusika esitamist ja meie pühaks missiooniks peab olema selle tutvustamine meie lastele. Kuidas nad muidu saavad tunnetada, kes me oleme ja kust tuleme?

GIDON PAJENSON

